

Risale-i Nur gözüyle kalb

✘ “Kalb, vücudun kan dolaşım merkezi. Yürek. Gönül. Her şeyin ortası. Bir halden bir hale çevirme. Değiştirme ve imanın mahallî”¹ gibi birçok manalar taşıyan çok mühim bir organımızdır. Üstad Bediüzzaman Hazretleri, Risale-i Nur’da, kalbi “imanın mahallî olan latife-i Rabbaniye”² “insanın çekirdeği”³ “Ayine-i Samed”⁴ ve “Ebedü’l-abada açılmış bir pencere”⁵ olarak nitelendirerek, kalbin çok geniş ve cami mahiyette olduğunu beyan etmektedir.

Risale-i Nur’da, kalbin tarif ve mahiyeti kısaca şöyledir: “Kalbden maksad; sanevberî (çam kozalağı gibi) bir et parçası değildir. Ancak bir latife-i Rabbaniyedir ki, mazhar-ı hissiyatı, vicdan; ma’kes-i efkârı, dimağdır. Binaenaleyh o latife-i Rabbaniyeyi tazammun eden o et parçasına kalb tabirinden şöyle bir letafet çıkıyor ki; o latife-i Rabbaniyenin insanın maneviyatına yaptığı hizmet, cism-i sanevberînin cesede yaptığı hizmet gibidir. Evet, nasıl ki bütün aktar-ı bedene mâ-ül hayatı neşreden o cism-i sanevberî bir makine-i hayattır ve maddî hayat onun işlemesi ile kaimdir. Sektaye uğradığı zaman cesed de sukuta uğrar. Kezalik o latife-i Rabbaniye, âmâl ve ahval ve maneviyatın heyet-i mecmuasını hakikî bir nur-u hayat ile canlandırır, ışıklandırır; nur-u imanın sönmesiyle mahiyeti, meyyit-i gayr-ı müteharrik gibi bir heykelden ibaret kalır.”⁶ Risale-i Nur’un bu ifadelerinden anladığımız özet mana şudur: “Çok cami ve Allah’ın muhabbetine mazhar olacak kadar nahif ve latif bir mahiyette ve ruhun bir duygusu olan kalb, fiziki bedenimizdeki çam kozalağını andıran bir et parçasından ibaret değildir. Kalb, Allah’ın bir ihsan ve ikram eseri olarak bize verdiği vicdandan gelen hissiyat ile dimağdan yani akıldan gelen fikirlerin depolandığı ve şekillendiği bir latife, bir duygudur. Kalbi besleyecek ve onu çalıştıracak iki kanal, iki kutup vardır. Biri, yaratılıştan insana takılan hakkın ve doğrunun kıstaslarını taşıyan, hislerin toplamını temsil eden vicdandır. Bu vicdandaki hakka ve doğruya pusula olan hisler, kalbe uzanan ve onu besleyen ana damardır. İkincisi ise dimağdır. Yani hakkı, batılı, doğruyu yanlış, zararı ve menfaati temyiz ve tefrik eden ve bunu fikir olarak kalbe ulaştıran ikinci ana damar dimağdır. Kalb doğuştan boş bir sayfa iken, bu sayfayı dolduran iki kalem gibi çalışırlar; vicdan ve dimağ.”⁷ İnsanın en mühim cihazı olan kalbde en büyük ve ehemmiyetli ve daimî vazifesi vardır. Bu vazife ise iman-ı tahkikiyle kalbi parlattırmak ve “kalb bir kumandan gibi, insanın akıl, ruh, sır, nefis gibi pek çok

vazifedar letaif askerleriyle kendilerine mahsus ayrı ayrı tarîk-ı ubudiyette, hakikat canibine sevk etmek kahramanane maksada yürümektir.”8 daha öz ifadeyle, iman-ı billah, marifetullah ve muhabbetullahda terakki ederek kalbi işlettirmek. Ve “âlemin anahtarı, marifetullah ve vahdaniyet sırlarını ifade eden “Lâ ilâhe illallah” kelime-i kudsiyesiyle kalbi söylettirmek, ruhu işlettirmek.”9 Yani, “Cüz-i iradenin sarfından sonra insanın kalbine Cenab-ı Hak tarafından ilka edilen iman nuru”10 kalbi ışıktandırıp kuvvetlendirmesiyle, “bütün mahlûkat üstünde bir muhatap-ı ilâhî ve Cennet’e lââyık bir misafir-i Rabbanî olmaktadır.”11

“Aslen ebed için yaratılan ve ayine-i samed olan”12 “İnsanın kalbi, Sani-i kâinatın en münevver ve en cami bir ayinesi”13 olduğunu beyan eden Risale-i Nur, “Kalbin ihtiyacat saikasıyla âlemin enva’ıyla, eczasıyla pek çok alâkaları vardır. Esmâ-i hüsnanın bütün nurlarına ihtiyaçları vardır. Dünyayı dolduracak kadar o kalbin hem emelleri, hem de düşmanları vardır. Ancak, Ganiyy-i Mutlak ve Hâfız-ı Hakikî ile itminan edebilir. Ve keza, Kalbin öyle bir kabiliyeti vardır ki, bir harita veya bir fihriste gibi bütün âlemi temsil eder. Ve Vâhid-i Ehad’dan başka merkezinde bir şeyi kabul etmiyor. Ebedî, sermedî bir bekadan maada bir şeye razı olmuyor.”14 diyerek, bu büyük kabiliyeti yerinde, verilmiş gayesine göre kullanıp onu bir kara kutuya değil, bir pırlanta haline getirerek saadet-i ebediyyeye yüzünü çevirmek elzemiyetininin mesajını vermektedir. Çünkü “Merhametsiz siyah bir kalb; kâinatı ağlar, çirkin, zulüm ve zulûmat suretinde görür.”15 “Zulmet-i kalb ise, ruh sıkıntısının menbaidir.”16 Bu sebeple, “İnsanın çekirdeği olan kalb, ubudiyet ve ihlas altında İslâmiyet ile iska edilmekle imanla intibaha gelirse, nuranî, misalî âlem-i emirden gelen emr ile öyle bir şecere-i nuranî olarak yeşillenir ki; onun cismanî âlemine ruh olur. Eğer o kalb çekirdeği böyle bir terbiye görmezse, kuru bir çekirdek kalarak nura inkılab edinceye kadar ateş ile yanması lâzımdır. ”17 çünkü “Kalb imanının mahalli olduğu gibi, en evvel Sâni’i arayan ve isteyen ve Sâni’in vücudunu delailiyle ilân eden, kalb ile vicdandır. Zira kalb, hayat malzemesini düşünürken, en büyük bir acze maruz kaldığını hisseder etmez, derhal bir nokta-i istinad; keza emellerinin tenmiyesi (nemalandırmak) için bir çare ararken, derhal bir nokta-i istimdadı aramaya başlar. Bu noktalar ise, iman ile elde edilebilir.”18

Risale-i Nur, “Kalbin hazır günden çok gün evvel, çok gün sonraki zamana kadar daire-i vücudu ve hayatının genişliği”19 olduğunu da belirtmektedir. Risale-i Nur, kalbin mahiyeti hakkında daha başka şu tespitleri yapmaktadır: “Bu küçük insanın küçücük kalbinde, kâinat kadar bir aşk yerleşir. Evet, kalbin mercimek kadar bir sandukçası olan kuvve-i hâfıza, bir kütübhane hükmünde binler kitab kadar yazı, içinde yazılması gösteriyor ki: Kalb-i insan, kâinatı içine alabilir ve o kadar muhabbet taşıyabilir.”20 “Allah kalbin bâtınını iman ve marifet ve muhabbeti için yaratmıştır. Kalbin zahirini, sair şeylere müheyya etmiştir.”21 Ve “İnsanın kalbini binlerce âlemlere örnek ve pencere yapmıştır.”22 “Kalb, ma’kes-i vahy ve mazhar-ı ilhamdır”23 “Siyah veya pırlanta gibi parlak olan bir kutudur.”24 Risale-i Nur, “İnsanda kalbin bir köşesinde lümme-i şeytaniye denilen bir âlet-i vesvese ve kuvve-i vâhimenin telkinatıyla konuşan bir şeytanî lisan ve ifsad edilen kuvve-i vâhime, küçük bir şeytan hükmüne geçtiğini ve sahiblerinin ihtiyarına zıd ve arzusuna muhalif hareket edip; melek-i ilham ile o mevkide mübareze ettiklerine.”25 dikkat çekmektedir. Bu yüzden insan, kalbinin selimliğini imanla muhafaza etmelidir. Çünkü “Bu zamanda ehl-i İslâmın en mühim tehlikesi, fen ve felsefeden gelen bir dalaletle kalblerin bozulması ve imanın zedelenmesidir. Bunun çare-i yegânesi: Nurdur, nur göstermektir ki, kalbler ıslah olsun, imanlar kurtulsun. Eğer siyaset topuzuyla hareket edilse, galebe çalınsa, o kâfirler münafık derecesine iner. Münafık, kâfirden daha fenadır. Demek, topuz böyle bir zamanda kalbi ıslah etmez. O vakit küfür kalbe girer, saklanır; nifaka inkılab eder.”26

Kısaca; o latife-i Rabbanîye olan kalbimizi hakikî bir nur-u hayatla yani imanla ışıktandırıp, âmâl ve ahval ve maneviyatımızı heyet-i mecmuasıyla canlandırıp, ışıktandırmalıyız ve dünyayı ve masıvayı kesben değil, kalben terk etmeliyiz. Çünkü “Masiva fânidir. Fânî olan elbette bâkî bir muhabbete ve ezelî ve ebedî bir aşka ve ebed için yaratılan bir kalbin alâkasına medar olamaz.”27 “Bu istidada binaen hayat-ı kalbî ve ruhîye medar olan marifet-i ilâhiye ve muhabbet-i Rabbanîye ve ubudiyet-i Sübhaniye ve marziyat-ı Rahmaniye cihetiyle bu dünyadaki fânî ömür, bâkî bir ömrü tazammun eder ve ebedî ve bâkî bir ömrü intac eder ve bâkî ve lâyemut bir ömür hükmüne geçer.”28 yani, Fânî, kısa, faidesiz ömrümüz; bâkî, uzun, faideli, meyvedar olur. Bizlere ebedi bir saadeti kazandırır.

Dipnotlar:

- 1-Büyük Lügat 494,
- 2-İşaratü’l İ’caz 129,
- 3-Mesnevi-i Nuriye 188,
- 4-Sözler 1043,
- 5-Mesnevi-i Nuriye 193,

6- İşaratü'l İ'caz 130,
7-Sorularla Risale Sitesi,
8-Sözler 804,
9-Lem'alar 331,
10- İşaratü'l İ'caz 74,
11-Sözler 496,
12-age.344,
13-age.999,
14-Mesnevi-i Nuriye 187,
15-Şualar 954,
16-Mektubat 808,
17-Mesnevi-i Nuriye 188,
18- İşaratü'l İ'caz 130,
19-Lem'alar 36,
20- age.187,
21-Hutbe-i Şamiye,
22-Mesnevi-i Nuriye24,
23-Sözler 92,
24-Tarihçe-i Hayat 141,
25-Lem'alar 231,
26-age.269,
27-age.33,
28-age.36